

Jolande Sap

Voorzitter Federatie voor Gezondheid

Tafelvoorzitter Preventieakkoord

DE ONSTUITBARE OPMARS VAN PREVENTIE

Toen ik tien jaar geleden woordvoerder financiën en zorg was in de Tweede Kamer, gingen vrijwel alle debatten over de curatieve en de langdurige zorg. Als preventie al op de agenda stond, dan werd het debat meestal uitgesteld en soms zelfs afbesteld. Daar dacht ik afgelopen september aan terug tijdens het plenaire debat over het Nationaal Preventieakkoord. Dat de Tweede Kamer het Preventieakkoord heeft bekrachtigd en daar een groot debat aan heeft gewijd, is pure winst.

De Federatie voor Gezondheid heeft een aantal jaren geleden samen met de SER en GGD/GHOR Nederland het initiatief genomen voor de lobby om te komen tot een Preventieakkoord. Wij hebben met een brede coalitie van partijen uit de wereld van zorg, arbeid, onderwijs en welzijn gepleit voor een transitie van nazorg naar voorzorg. Voor een aanpak die zich richt op het bevorderen van de gezondheid van burgers in plaats van op het louter repareren van de schade als het leed van de ziekte al is geschied. In het Nationaal Preventieakkoord is dit opgepakt op het terrein van roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik. Het akkoord heeft breed onderschreven ambitieuze doelen. Niet alleen de zorg, maar alle sectoren die impact hebben op gezondheid zijn betrokken en hebben zich langjarig verbonden en stevige afspraken over monitoring en bijsturing gemaakt. Dat zijn belangrijke verdiensten. Toch is er ook een aantal uitdagingen voor de komende jaren zoals structurele financiering, het dichten van de gezondheidskloof en het centraal stellen van de burger. Hieronder werk ik deze verder uit.

Structurele financiering preventie

In 2020 geven we maar liefst 88 miljard uit aan de gezondheidszorg volgens de begroting van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Slechts 1 miljard daarvan gaat naar preventie, terwijl een groot deel van de ziektes voorkomen kunnen worden. In het Preventieakkoord is een extra investering in preventie geregeld. Het bedrag is echter, met 62 miljoen voor deze kabinetsperiode, bescheiden te noemen en voor de periode daarna is er nog niks geregeld.

Een belangrijk leerpunt uit andere landen is dat de gezonde keuze de gemakkelijkste keuze moet zijn. Het spiegelbeeld daarvan is dat de ongezonde keuze minder gemakkelijk en dus duurder wordt. Het Preventieakkoord maakt hiermee een begin, door de tabaksaccijns in de komende jaren systematisch te verhogen. Als dit consequent wordt doorgevoerd voor andere grote ziekteveroorzakers zoals vet, suiker, zout en alcohol, dan zal de consumptie van ongezonde producten fors dalen. De belastinginkomsten zullen op korte termijn stijgen en dat extra geld kan worden besteed aan meer preventie voor gezondheid. De ziektekosten zullen daardoor dalen waardoor er nog meer financiële ruimte ontstaat om te investeren in preventie. Als dit vliegwiel eenmaal op gang is, zullen lagere zorglasten en een gezondere bevolking hand in hand gaan.

Een obstakel voor structurele financiering van preventie, is dat investeringen in preventie in de rekenmodellen van het Centraal Planbureau puur als kostenpost worden behandeld. De baten die preventie oplevert in termen van gezondheidswinst, hogere arbeidsproductiviteit en verminderde ziektelast worden niet meegenomen in modellen. De plannen die politieke partijen op dit terrein hebben, leveren ogenschijnlijk dus niks op en dringen daarom maar moeizaam door tot een regeerakkoord. Partijen die betrokken zijn bij het preventieakkoord hebben daarom onlangs aangedrongen bij het CPB en het ministerie van VWS op een realistischer aanpak die recht doet aan de impact van preventie.

Innovatie om de gezondheidskloof te dichten

Een van de belangrijkste uitdagingen van preventie is om de groeiende kloof in gezondheid tussen mensen op basis van sociaal economische status te dichten. De taaiheid en complexiteit van de problematiek staan inmiddels goed op het netvlies van beleidsmakers. We weten dat gezondheid en leefstijl sterk samenhangen met arbeidsmarktperspectief, gezinssituatie, schulden, woonsituatie en stress. We weten ook dat dit het beste in samenhang aangepakt kan

worden, dicht bij de burger op lokaal niveau. Maar de middelen op lokaal niveau zijn schaars, financiering en professionele expertise zijn verkokerd en innovaties ketsen veelal af op de eis van effectief bewezen interventies.

Hoog tijd voor een andere benadering. Er is ruimte nodig op lokaal niveau om te innoveren en experimenteren met nieuwe, meer integrale benaderingen. Leren, successen delen en opschalen staan daarbij centraal. Het zou een geweldige stap voorwaarts zijn als er de volgende kabinetsperiode een substantieel bedrag wordt geïnvesteerd in een preventiefonds op regionaal niveau.

Perspectief burger centraal

Voor het draagvlak van preventiebeleid is het cruciaal dat preventie niet ervaren wordt als een veroordeling van de persoonlijke levensstijl of als betutteling van bovenaf. Om een (gedrags)verandering bij mensen te bewerkstelligen, is het veel effectiever om aan te haken bij wat de persoon in kwestie graag wil veranderen en samen te kijken naar waar hij of zij een steuntje in de rug nodig heeft.

Samen met TNO Health heeft de Federatie voor Gezondheid daarvoor een krachtig concept ontwikkeld, het zogenaamde 'vitaliteitscontract'. Waar de zorgverzekering recht geeft op een vergoeding van ziektekosten, geeft het vitaliteitcontract recht op een passend aanbod van (deels digitale) diensten die mensen ondersteunen om gezond te blijven.

Een veelbelovende ontwikkeling is dat zorgverzekeraars dit vitaliteitsdenken meer en meer aan het integreren zijn. Van mijn verzekeraar ontving ik de uitnodiging om mee te doen aan een online gezondheidsprogramma/app met tips en advies van onafhankelijke professionals. Een strikte scheiding van gezondheidsgegevens en verzekeringsgegevens is in een privacy statement goed geborgd. En het mooie is: deelname kost mij niks, maar levert punten op die ik kan verzilveren voor gezonde activiteiten en ontspanning. Hoe leuk kan een win-win zijn!

“Het zou een geweldige stap voorwaarts zijn als er de volgende kabinetsperiode een substantieel bedrag wordt geïnvesteerd in een preventiefonds op regionaal niveau.”